

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ  
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

# ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА  
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

*18 листопада 2022 року*



РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
РІВНЕ 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ  
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

# ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА  
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

*18 листопада 2022 року*



РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
РІВНЕ 2022

УДК 81'37

П 78

**Проблеми лінгвістичної семантики:** VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (18 листопада 2022 року).

П 78 Збірник матеріалів. Рівне: РДГУ, 2022. 122 с.

**The Problems of Linguistic Semantics:** The 7<sup>th</sup> International Scientific and Practical Internet Conference (November 18, 2022). The Collection of Conference Proceedings. Rivne: RSUH, 2022. 122 p.

У збірнику матеріалів VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичної семантики: когнітивної та культурної семантики, зіставної семантики, фонетичної, лексичної та граматичної семантики, семантики і прагматики мовних одиниць, семантики тексту і дискурсу, семантики і перекладу.

The Collection of Conference Proceedings «The Problems of Linguistic Semantics» focuses on the topical issues of Linguistic Semantics: Cognitive and Cultural Semantics, Contrastive Semantics, Phonetic, Lexical and Grammatical Semantics, Semantics and Pragmatics of Linguistic Items, Semantics of Text and Discourse, Semantics and Translation.

УДК 81'37

**Редакційна колегія:**

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент.

**Члени редакційної колегії:**

**Павлова О.І.**, канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол.

наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент;

**Константинова О.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол.

наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**,

канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент;

**Станіславчук Н.І.**, викладач

Рекомендовано до друку Вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 10 від 27.10.2022 р.)

©Автори публікацій, 2022

©Рівненський державний гуманітарний університет, 2022

**ЗМІСТ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ:  
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

<b>АРХАНГЕЛЬСЬКА А.М.</b>	СТИМУЛИ Й ЧИННИКИ ОНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ СЛОВОТВІРНИХ ФЕМІНАТИВІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	6
<b>КАПРАНОВ Я.В.</b>	СТАТИСТИЧНЕ ВИМІРЮВАННЯ СИНОНІМІВ Й АНТОНІМІВ У БРИТАНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ КОРПУСІ	9
<b>СІРАНЧУК Н.М.</b>	ПЕДАГОГІЧНА СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА КОМУНІКАТИВНІЙ ОСНОВІ	12
<b>ПАВЛОВА О.І.</b>	СОЦІОЛОГІЯ У ТЕРМІНОЛОГІЧНОМУ ВИСВІТЛЕННІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)	15
<b>БІСОВЕЦЬКА Л.А., СУРЖУК Т.Б.</b>	ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ	21

**ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ СЕМАНТИКИ**

<b>DEMENCHUK O.</b>	PRINCIPAL APPROACHES TO LEXICAL SEMANTIC DERIVATION STRATEGIES	25
<b>DEMENCHUK D.</b>	KONCEPT CZASU WOLNEGO W UJĘCIU SOCJOLINGWISTYCZNYM	27
<b>ТРИФОНЮК Л.Ю.</b>	МЕНТАЛЬНЕ ПОЛЕ ПРЕДИКАТА <i>THINK</i>	30

**ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ**

<b>МІЗІН К.І.</b>	ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ЗІСТАВНОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ	37
<b>АЛАДЬКО Д.О., АЛАДЬКО О.Д.</b>	ГЕНДЕРНА СТЕРЕОТИПІЗАЦІЯ У ФРАЗЕОЛОГІЇ	41
<b>ПАВЛОВСЬКА Л.О.</b>	СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ ПОБАЖАНЬ У ПРАГМАТИЧНОМУ АСПЕКТІ НА МАТЕРІАЛІ РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВ	44
<b>КІНАЩУК А.В.</b>	ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ІРРАЦІОНАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ)	47

VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція  
«ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ»

<b>ФЕДОРОВ І.Б.</b>	ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>АРТЕФАКТНИЙ ПРОСТІР ЛЮДИНИ</i> У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	50
<b>ХОМУТОВСЬКА І.С.</b>	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З НАЗВАМИ ТВАРИН В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	52

**ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА СЕМАНТИКА**

<b>ЛЕМІШ Н.Є.</b>	СИНКРЕТИЧНІСТЬ ЛЕКСИЧНОГО І ГРАМАТИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОГО СПОЛУЧНИКА 'AND'	55
<b>ОРЕЛ І.І.</b>	ФОРМУВАННЯ ОЦІНКИ У КОНОТАТИВНІЙ СТРУКТУРІ НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ	58
<b>ТАРАСЮК Н.Ю.</b>	КАТЕГОРІЯ АКТИВНОСТІ/ПАСИВНОСТІ ЯК ВИЯВ ДЕРИВАЦІЙНОЇ ТА СЛОВОТВІРНОЇ ФУНКЦІЇ МОРФЕМ	61
<b>ГЕДЗЕРУК О.В.</b>	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ІЗ СОМАТИЧНОЮ ЛЕКСИКОЮ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	64
<b>ІЛЬЧУК Л.С.</b>	СТЕРЕОТИПНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО НЕГАТИВНІ РИСИ ХАРАКТЕРУ ЖІНКИ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ТА УКРАЇНСЬКОМОВНОГО СУСПІЛЬСТВА	67

**СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ**

<b>КОНДРАТЮК Н.В.</b>	ЕПОНІМИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА СИСТЕМИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	70
<b>ВАКУЛІЧ А.І.</b>	РОЛЬ І МІСЦЕ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	75
<b>СЕРГІЙЧУК Н.Ю.</b>	ОСНОВНІ СПОСОБИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ГЕОГРАФІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ	78
<b>СИВОРИГ Н.В.</b>	РОЛЬ І МІСЦЕ НІМЕЦЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	81

**СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ**

<b>ШУЛЬЖУК Н.В.</b>	ВЗАЄМОДІЯ ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНОЇ, СЕМАНТИЧНОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІАЛОГІЧНОЇ РЕПЛІКИ	85
<b>ЗАЛУЖНА О.О., РОЛЛЕР А.Ю.</b>	ДО РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ ІДІОСТИЛЬ ТА ІДІОЛЕКТ	91
<b>КАЛІНІЧЕНКО М.М.</b>	ДИКУНСЬКІ СЕНСАЦІЇ ДЖОНА НІЛА В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХІХ СТОРІЧЧЯ	94
<b>КОНСТАНТИНОВА О.В.</b>	ЛЕКСИЧНІ Й СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ЕКСПРЕСІЇ В ТЕКСТАХ НОВИН CNN ПРО УКРАЇНУ	98

<b>ЧЕБЕРЯК А.М.</b>	СОЦІАЛЬНА, КОМУНІКАТИВНА, МОВЛЕННЄВА РОЛІ: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ	100
<b>ЮРКОВСЬКА М.М.</b>	ДО ПИТАННЯ ЛІНГВО-СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ПРИЙОМІВ КОМІЧНОГО НА СИНТАКСИЧНОМУ РІВНІ В НЕГОМОГЕННИХ ТЕКСТАХ	104
<b>ЖАЛКО Д.Д.</b>	СЕМАНТИКА ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ МАРКЕРІВ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ	107
<b>ЧЕРНЯК К.О.</b>	ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДИСКУРС»	109

***СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД***

<b>КУЧМА Т.В.</b>	ДЕФОРМАЦІЯ АНТРОПОНІМІВ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	112
<b>МОКРА Т.А.</b>	ФЕНОМЕН ЛАКУНАРНОСТІ В КОНТЕКСТІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	116
<b>КОЛОМІЄЦЬ Н.М.</b>	ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ МАТЕРІАЛАХ МАРКЕТИНГОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	119

УДК 81'371

Орел І.І., канд. філол. наук  
Рівненський державний гуманітарний університет  
(Рівне, України)

## ФОРМУВАННЯ ОЦІНКИ У КОНОТАТИВНІЙ СТРУКТУРІ НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Конотація пов'язана із прагматичним аспектом мовних знаків у процесі комунікації, відображає додаткові семантичні відтінки значення, які виникають у результаті асоціацій. Конотативний компонент має ієрархічну структуру, що складається і емотивності, експресивності, інтенсивності, оцінки (Апресян Ю. Д., Блумфільд Л., Баллі Ш., Гамзюк М. В., Говердовський В. І., Телія В. М., Чернишова І.І.), які формуються на основі денотату. Денотат відображає об'єкт номінації у будь-яких проявах (як предмет чи його ознаки, характеристики, властивості тощо) і становить понятійну базу семантичної структури одиниці мови (Лайонз Дж., Огден Ч., Фреге Г.).

Оцінка з позиції лінгвістики розглядається як додаткове стилістичне значення у семантичній структурі ФО, відображає ставлення мовців до номінованого поняття на основі національно-специфічного розуміння «добре-погано» (Ходаковська, 2012, с. 36). Структура оцінки має експліцитні та імпліцитні складники: суб'єктивний і об'єктивний чинники, які відбивають ціннісні відношення/ зв'язки між суб'єктом та об'єктом, і властивості оцінного предиката (емотивність, емоційність, раціональність, експресивність, афективність, інтенсифікація) (Вольф, 2002, с. 22).

Категорія оцінки фіксує позитивне, негативне ставлення до об'єкта номінації, або виражає нейтральне чи амбівалентне його сприйняття. Йдеться не лише про безпосередньо сам об'єкт реального світу, але й про його ознаки, властивості, характеристики, способи використання, стан тощо.

Оцінка виникає у процесі номінації, який супроводжується виникненням певних почуттів, які виражаються через оцінку, що відображається у фразеологічному значенні (далі – ФЗ). Оцінка у структурі конотативного компоненту ФЗ має національно специфічний характер, оскільки пов'язана із ціннісною картиною світу мовців, яка містить ієрархію понять про цінне/ важливе для етногрупи і малоцінне, не цінне/ не важливе.

На мовному рівні оцінка пов'язана із: 1) використанням лексем з виразною оцінною семантикою (*schlecht, schrecklich, frech, grob usw.*); 2) використанням лексем у структурі ФО, які вважаємо смислоутворюючими (трансляють образ, покладений в основу внутрішньої форми), що крім предметного значення передають оцінку об'єкта номінації; 3) словосполучення, пов'язані із пресупозицією національно-культурного характеру, ознаки якої є основою внутрішньої форми ФЗ.

Відомо, що оцінка виражається експліцитно чи імпліцитно як ставлення до предмета номінації (Кунин, 1980, с. 162). Експліцитне вираження оцінки реалізується через стержневі лексичні компоненти у структурі ФО. Такі компоненти пов'язують ФЗ із образом, який зазнав національно-культурного освоєння, переосмислення і оцінки. Тому, вважаємо, що стержнева лексема експліцитно пов'язує ФЗ із образом внутрішньої форми і є асоціативним/ імпліцитним показником оцінки, яка сформувалася у межах національної ціннісної картини світу. Таке вираження оцінки представляє експліцитно-імпліцитний спосіб: етноніми (*chinesisch für jmdn. sein*), етнофобізми (*Spagettifresser sein, gelbe Gefahr*), оніми (*Heini sein*), зооніми (*Esel sein*), гідроніми (*ein Sumpf sein*), грошові одиниці (*keinen Groschen/ Pfennig wert*), предмети гардеробу (*Pantoffelheld sein*) тощо. Стержневі лексеми, активуючи ознаки образу внутрішньої форми, пов'язують структурні компоненти ФЗ, виступаючи підґрунтям формування оцінки. Вони, представляючи образ, покладений у основу внутрішньої форми ФО, викликають асоціативну оцінку у свідомості мовців: *chinesisch* – не зрозуміло; *Spagettifresser* – зневажлива назва італійців; *gelb* – зневажлива назва/ оцінка азіатів; *Heini* – поширене чоловіче ім'я у Німеччині серед простих неосвічених людей асоціюється з браком розуму; *Esel* – віслук/ дурень; *Sumpf* – асоціюється з корупцією, криміналом; *Groschen/ Pfennig* – грошові одиниці низької вартості; *Pantoffelheld* – підкаблучник.

Імпліцитне вираження оцінки значення ФО забезпечується образом внутрішньої форми. Національно-специфічне бачення і сприйняття образу/ пресупозиції, які покладено в основу внутрішньої форми ФО, породжує оцінку цілісного ФЗ. За спостереженнями Чернишової І. І. та Степанової М. Д. більшість ФО німецької мови трансляють негативну оцінку (Степанова, Чернышева, 1962, с. 152-154).

Оцінка у структурі конотату не завжди лишається константною. Оскільки основою фразеологічного семіозису є ознаки образу/



пресупозиції, використаною у внутрішній формі, то у результаті переосмислення і переоцінки фразеологізованих ознак (викликаних переоцінкою образу) відбувається зміна оцінки у семантичній структурі ФО. Такий семантичний процес зумовлено позамовно-мовними чинниками. Зміна значення ознак образу внутрішньої форми пов'язана зі зміною оцінки структури образу – виокремлених ознак, якостей, характеристик, властивостей, станів. Переосмислення і переоцінка образу змінює ФЗ, не змінюючи його форми вираження. Наприклад: *trinken wie ein Polen* – (застар.) пити багато алкоголю; (розм.) помірно вживати алкоголь.

Низка ФО переходить у клас застарілих через переосмислення образу внутрішньої форми зумовлене зміною позамовних чинників семіозису, що спричиняє деактуалізацію ФЗ і призводить до вилучення із вжитку ФО. Наприклад, *auf polnisch nehmen* – (застар.) вкрасти – вийшла із вжитку.

Отже, формування оцінки у семантичній структурі ФО відбувається на основі ознак образу чи пресупозиції, виокремлені ознаки яких покладено в основу внутрішньої форми ФО. Процес формування оцінки зумовлено позамовно-мовними чинниками. Тому оцінка у структурі ФО виражається на мовному рівні через: оцінну лексему (експліцитна оцінка), стержневу лексему (імпліцитна оцінка на основі національно-культурного сприйняття образу), словосполучення (імпліцитна оцінка на основі національно-культурного сприйняття пресупозиції).

У ході семантичного розвитку ФО відбувається зміна оцінки. Це викликано позамовними чинниками – зміною характеру соціального, політичного, економічного, культурного життя у межах етногрупи.

#### **Список використаних джерел**

- Вольф, Е.М. (2002). *Функциональная семантика оценки*. Москва: Едиториал УРСС.
- Кунин, А.В. (1980). Механизм окказиональной фразеологической номинации и проблема оценки. *Сб. науч. тр. МГПИИЯ*, 168, 158-185.
- Степанова, М.Д., & Чернышева, И.И. (1962). *Лексикология современного немецкого языка*. Москва: Высшая школа.
- Ходаковська, Н.Г. (2012). Стилiстичнi конотацiї та їх мовна характеристика. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ Серія Філологія. Педагогіка. Психологія*, 24, 33-38.